

Valsörarnas biologiska station

GUNNAR STARA

Den ornitologiska verksamheten på Valsörarna har pågått länge. Redan åren 1931–34 gjorde Carl-Gustaf Taxell häckfågelinventeringar. Efter år 1949 har verksamheten pågått årligen. I början övernattade man hos fyrvaktarna eller i någon bastu vid Bysund eller Ebbskär.

Under 1960-talet grundades ett antal fågelstationer i Finland. Idéerna togs från utlandet. Fågelstationer fanns bland annat i Tyskland och i Sverige. Leif Österblad och Jarl-Gunnar Andersson besökte bland annat Öland och stiftade bekantskap med fågelstationens verksamhet där. År 1964 köpte föreningen Ostrobothnia Australis sjöräddningens gamla stuga på Ebbskär. Stugan renoverades och den egentliga verksamheten påbörjades år 1966. Stugan är ca 40 kvadratmeter stor och något så när vinterbonad. I början fanns en oljekamin för uppvärmning. När det senare blev möjligt att köpa el av sjöbevakningen fick stationen elvärme samt vedeldning. Numera är det solpaneler och vedeldning som gäller.

År 1983 blev strandbastun färdig. I den finns en bastu och en kammare för övernattnig om det behövs. Den byggdes huvudsakligen av Karl Björkman. I slutet av 1970-talet uppfördes ett vindskydd på Södra Käringsbådan, nära inloppet till Käringsund, och år 1993 uppfördes ett nytt vindskydd på sjöbevakarudden. Om man står ute länge för att räkna sträckfåglar är ett vindskydd nödvändigt.

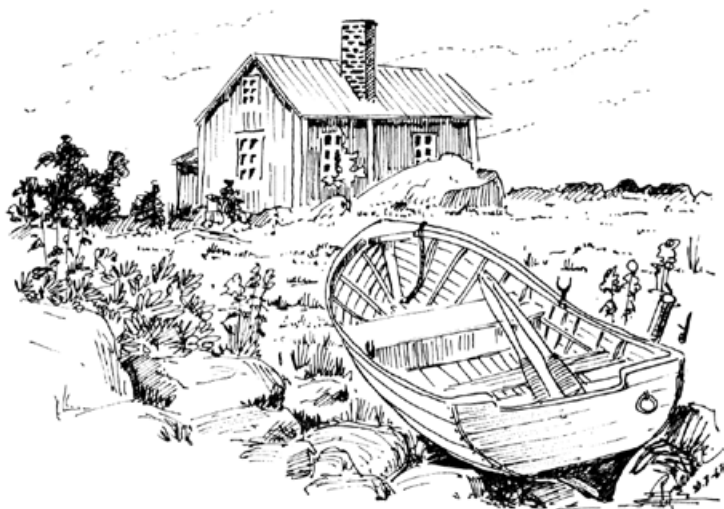
År 1948 fredades området fågelliv och 1974 blev Valsörarna–Björkögrunden naturskyddsområde.

Den ornitologiska verksamheten på stationen var i början främst inriktad på häckfågelinventeringar och ringmärkning av boungar och flyttfåglar. Efter att kraven på ringmärkarna skärptes i början av 1970-talet blev ringmärkning-

en av flyttfåglar med slöjnat, vadarfällor och Helgolandfällan mer sporadisk. Helgolandfällan revs på 1980-talet. Numera ringmärks på hösten huvudsakligen pärlugglor. Totalt har på Valsörarna ringmärkts över 50 000 fåglar, varav nästan 5 000 pärlugglor.

Sedan mitten av 1970-talet har räkningar av flyttfåglar blivit en viktigare programpunkt. Man har räknat flyttande fjällvråkar, lommar, svärter/sjöänder o.s.v. Med sjöbevakningens hjälp var det möjligt att ta sig ut till Valsörarna tidigt, d.v.s. i mitten av april, trots att isläget kunde vara besvärligt.

Fjällvråksträcket över Valsörarna har varierat med åren. Till exempel år 1973 räknades 1460 sträckande fjällvråkar varav 353 stycken 23.4 och 7.5. Det absoluta toppåret var 1984 då nästan 4 000 vråkar räknades, varav 1 200 stycken 23.4. Numera är stationen sällan bemannad under den mest intensiva sträckperioden i slutet av april. Det ringa antalet observerade fjällvråkar tyder dock på att antalet fjällvråkar kraftigt minskat.

Stationen tecknad i tusch av lärare Paul Sandelin från Mörbylånga, Öland, i juli 1967. Teckningen donerad till OA.

Även lomsträcket i Kvarken varierar starkt från år till år. År 1984 räknades ca 30 000 sträckande lommar medan andra år endast några hundra. Vilken rutt som lommarna tar på väg norrut påverkas säkert av väder och vind.

Häckfågelinventeringarna har fortsatt oavbrutet och genomförs med 2–3 års intervaller. Man räknar antalet häckande par och på basis av det får man fram trender; vilka arter som minskar och vilka arter som ökar eller hålls konstant. Häckfågelinventeringarna är det mest värdefulla ur vetenskaplig synpunkt som görs på Valsörarna. Det finns egentligen endast tre områden i Finland där man har så långa kedjor av inventeringar.

Olavi Hildén undersökte i sin doktorsavhandling sjöfåglarnas häckningsframgång på Valsörarna. Helsingfors universitet ordnade under hans ledning sommarkurser på Valsörarna på 1980-talet för biologistuderanden.

Vykort från 1904 och fjällvråk från 2015.
Vråkfoto: Christer Hangelin.

Talko på stationen den 20.6.1965. Foto: Jarl-Gunnar Andersson.

På Valsörarna har observerats totalt 275 olika fågelarter, årligen observeras omkring 170 olika arter. Stationen är bemannad under ca 100 dagar per år.

Under årens lopp är det många som hjälpt till att upprätthålla stationen, inte bara ornitologer utan även andra som med talkokrafter arbetat för stationens bästa, t.ex. Leif Österblad renoverade på 1960-talet. Karl Björkman byggde och reparerade på 1970-talet. Erik Blomqvist gjorde nytt innertak i stationen, Gustav Suni byggde vindskyddet och mycket annat under 1990-talet.

Som stationschefer har verkat Leif Österblad 1966–1975, Carl-Gustaf Taxell 1976–1985, Gunnar Stara 1986–2007 samt Niclas Fritzén 2008–.

Källor

C.-G. Taxell: *Valsörarna* 1977. Årsrapport.

Flera gamla Valsör-årsrapporter samt *OA-Natur*

Roger Blomqvist

Jan Hägg